

Dragt- og tekstilnetværkets seminar om tøj til drenge og mænd

PROGRAM

Onsdag d. 16. september

10.00 - 10.30: Indtjekning. Kaffe/te/croissant

Sted: Københavns Professionshøjskole, Humletorvet 3, 1799 København V.

Ved Carlsberg Station Warehouse, Plan 2 (Bygningen med det høje tårn, samme bygning som Føtex – Indgang over for apoteket)

10.30 – 10.50: Velkomst og introduktion

v. Kirsten Toftegaard og Helle Leilund

10.50 - 11.30: Den perfekte gentleman. Mænd, stil og idealer i verden af i går

v. Mikkel Venborg Pedersen, Nationalmuseet

I løbet af 1800-tallet blev den engelske gentleman et ideal for mænd i hele Europa, også i Danmark. Det gjaldt for eliten og også langt ud i samfundet. Idealet er langt ældre, men i anden halvdel af 1800-tallet nåede det et højdepunkt. Frem til den gamle verdens sammenbrud i Første Verdenskrig var den velklædte, høflige, dannede, selvbevidste, uafhængige mand det ypperste ideal, man kunne stræbe efter. I dag refererer man også ofte til gentlemen i denne forstand, når det handler om sport, mode, opdragelse og kønnes omgang med hinanden.

Seniorforsker, ph.d. og dr. phil. Mikkel Venborg Pedersen fra Nationalmuseet tager os med på rejse i denne maskuline verden og fortæller om, hvordan påklædning, manerer og den indre moralske standard skulle forstås og efterleves i tiden omkring 1900. Foredraget bygger på hans anmelderroste bog *Den perfekte gentleman. Mænd, stil og idealer i verden af i går*, der udkom 2018 i Københavns på GADs Forlag.

11.40 - 12.00: Lättledda modelejon och stilfulla män - Svenska herrmoderådets arbete med att styra och vägleda mäns konsumtion

v. Emma Severinsson, fil. doktor i historia, Avdelningen för modevetenskap, Lunds universitet.

En ung man med stil som kan visa att det fortfarande finns ett hopp för den svenska ungdomens sätt att klä sig efterlystes i den tävling som veckotidningen *Veckorevyn* utlyste 1963 som ett samarrangemang med Svenska herrmoderådet. I utlysningen fördes en oro fram över hur ungdomskulturen kommit att påverka unga svenska mäns klädstil negativt och nu efterfrågades unga män som kunde visa att det fanns hopp för den svenska ungdomen. Svenska herrmoderådet (1957-1980), var en sammanslutning av 24 företrädare för modebranschen, med syfte att bevara en svensk textilmarknad. De visade utöver detta en vilja att formera en manlig, rationell konsument som förstod värdet av välkläddhet. Medlemmarna i Svenska herrmoderådet var nämligen övertygade om att klädseln hängde ihop med beteendemönster och påverkade samhällskulturen. Herrmoderådet arbetade intensivt för att skapa ett "kostymtänkande" både bland konsumenter och återförsäljare. Målet var att "återge kostymen dess rätta plats i garderoben". De producerade därför mängder av marknadsföringsmaterial om vikten av en svensk stil för att stävja den samhällseliga och modemässiga förändring som pågick. I detta föredrag presenteras Svenska herrmoderådets drivkrafter och strategier för att påverka manliga modekonsumenter under 1960-talet.

12.00 - 13.00: FROKOST

13.00 - 13.20: Inderst tilpas – yderst tilfreds. Undertøj fra JBS

v. Kristine Holm-Jensen, Tekstilmuseet, Museum Midtjylland

Inderste tilpas – yderst tilfreds sådan lød et slogan fra virksomheden JBS i 1950'erne. Producenten af klassisk hvidt herreundertøj var en af pionererne inden for branding af herreundertøj.

Historien om den midtjyske trikotageindustri i det 20. århundrede er om noget også et undertøjsventyr. Det løber op i millioner måske endda milliarder af stykker undertøj, der har fundet vej fra fabrikkerne og ud til forbrugere. Trikotageproduktion var i perioden op til og lige efter 2. Verdenskrig typisk basistøj som undertøj, strømper og baby- og børnetøj. Produkterne blev afsat gennem grossister, og på fabrikkerne var der ikke det store fokus på hvem slutforbrugeren var. Skarpere konkurrence, bedre produktionsfaciliteter og øget fokus på branding og marketing gjorde, at mange virksomheder orienterede sig i en ny retning. Slutforbrugeren blev vigtig og et vigtigt kommunikationsmiddel blev reklamen. Heri tegnede virksomhederne et billede af deres kunder, og hvordan de opfattede sig selv.

I oplægget vil vi se på reklamer for herreundertøj fra midtjyske undertøjsproducenter fra 1950 til 2015 med henblik på at undersøge, hvem reklamerne henvender sig og hvilke herreidealer, de stiller op.

13.30 – 13.50: 'Enn par Sideldortz boxer medt snorer och Quastr paa Laridt' –

Dekorative virkemidler i håndværkeres klædedragt i 1500 og 1600-tallet

v. Anne-Kristine Sindvald Larsen, Ph.d.-studerende ved Aalto Universitet i Helsinki

I forskningen har det almindeligvis været antaget at håndværkere som smede, bagere, skræddere, slagtere, murere og tømrere var uden større politisk, økonomisk indflydelse i danske byer i 1500- og 1600-tallet. Enkelte studier har undersøgt bybefolkningens klædedragt i tidlig moderne tid, men ingen har specifikt undersøgt hvordan gruppen af arbejdende håndværkere forholdt sig til deres udseende og deres klædedragt. Skifter fra 1500- og 1600-tallets Helsingør indikerer at udøvende håndværkere var bevidste omkring deres klædedragt både i forhold til materialer men også i forhold til at dekorere deres tøj. For eksempel muremesteren Poul som døde i 1595 efterlod 'En Sindeldorts Trøi, me snorer besatt, och ij dottsin Sølknappr vdi' og derudover efterlod han 'En hatt me Hatteband'. En skålefarver som døde i 1624 efterlod sig en kappe som var dekoreret forneden med 'Bay och groffgrøn'. Denne præsentation tager udgangspunkt i mit igangværende ph.d.-projekt som undersøger klædedragten iblandt håndværkerstanden i danske byer i perioden 1550-1650. Jeg vil undersøge hvordan håndværkere gjorde brug af dekorative virkemidler såsom farverigt foer, bånd, knapper og hægter i deres klædedragt.

14.00 - 14.20: Randershandsker

v. Hanne Schaumburg Sørensen, Museum Østjylland

Uanset årstid så var handsker tidligere en uundværlig del af en herres beklædning, når han forlod sit hjem. En stor del af disse herrehandsker blev fremstillet i Randers, hvor byen siden 1600-tallet havde været centrum for det danske handskemageri. Randershandsker var et kvalitetsprodukt, der var berømt og værdsat over hele Europa for deres fine bearbejdning og gode duft. Efterspørgslen efter Randershandsker var så stor, at de randrusianske handskemagermestre ikke kunne følge med, derfor markedsførte handskemagerne i Viborg og Odense også deres produkter som Randershandsker.

På trods af den store afsætning af handsker var det ikke lukrativt at være handskemager, fortjeneste endte i købmændenes lommer. De manglende muligheder for en ordentlig indtjening sammen med manglen på lammeskind var årsager til, at handskemageriet mod slutningen af 1700-tallet var på retur. Med indforskrivelsen af en fransk handskemager, der mestrede en anden garveteknik nemlig alun- eller hvidgarvningen, og etableringen af Randers Handskefabrik i 1811, fik handskemageriet en ny opblomstring. Dette paper er fortællingen om et vigtigt håndværksfag i Randers - og i Danmark, og som derfor også er et væsentligt undersøgelsesfelt for Museum Østjylland. Det er resultatet af museets undersøgelser jeg gerne vil fremlægge på seminaret i Dragt- og Tekstilnetværket i september 2020.

14.30 - 15.00: KAFFE OG FRUGT

15.00 - 17.00: Landsmøde i Dragt- og Tekstilnetværket

Særskilt dagsorden følger!

Torsdag den 17. september

Mødetid kl. 9.00

9.10 - 9.30: Velkomst

v. Birgitte Kirstein, uddannelsesleder for Tekstilformidleruddannelsen.

9.40 - 10.00: Rekonstruktion af en mandsdragt fra Vikingetiden

v. *Ulla Mannering og Charlotte Rimstad, Nationalmuseet*

Vikingetidens mandsdragt er et underbelyst område, da de fleste tekstiler fra denne periode er meget dårligt bevaret. Der findes dog enkelte, exceptionelle fund, som mandsgraven fra Mammen i Jylland, dateret til slutningen af 900-tallet, som indeholdt mange, velbevarede tekstiler. Med udgangspunkt i dette gravfund har vi i projektet "Velklædt i Vikingetiden" rekonstrueret en hel mandsdragt. Tekstilerne er først blevet grundigt analyseret med avancerede metoder som fiber- og farveanalyser, og dernæst er Vikingetidens komparative kildemateriale blevet studeret for at finde passende snitmønstre til dragterne. Over 20 fagpersoner og håndværkere fra Danmark, Norge, Sverige, Polen og England har været involveret, og resultatet skal nu præsenteres. Vi gennemgår nogle af de overvejelser og kompromisser, det er været nødvendigt at indgå undervejs for at skabe det svære bindeled mellem fund og færdig dragt.

10.10 - 10.30: Kong Frederik 2.'s kroningsdragt fra år 1559

v. *Annet Laursen Skjelsager/Silke-Annet, ekspert i historiske tekstiler*

I 2006, hvor museer fejrede "Renæssance år" ønskede Kronborg Slot at arrangere en storslået udstilling om slottets historie. Dronning Sofie, gift med Frederik d.2. skulle genskabes og den gamle bordhimmel, som Svenskerne bortførte i 1659 blev udlånt fra Stockholm.

Jeg blev bedt om at fremstille dronningens krave og manchetter til udstillingen.

Der findes ikke mange dragter fra 1500 årene bevaret i Danmark, de fleste informationer findes i malerier, tegninger og kobberstik.

Af Kong Frederik d.2. findes et kobberstik fra hans kroning i 1559. Af Dronning Sofie, som han blev gift med i 1572, findes et brystbillede, malet kort tid efter deres bryllup. Hendes dragt har fulgt moden og var i kostbare materialer, som silkevelour i mørk rød farve med guldborter og smykker.

Kronborg Slot ville også gerne have Kong Frederik d.2 genskabt. Der gik nogle år og vi syntes at det ville være smukt, hvis der samtidigt blev fremstillet nogle fine figurer, som også lignede kongeparret. I 2011 kom figureerne, fremstillet af Povl Kjer.

Jeg blev bedt om at omsy dronningens dragt og at fremstille en dragt til kongen.

Dronning Sofie's dragt omsyede jeg først og i 2018 var Kongen også klar til at blive udstillet.

10.30 - 11.00: KAFFEPAUSE

11.50 – 11.20: Tøj til mænd på landet i perioden ca. 1750 – 1860. Belyst ud fra bevaret tøj, skiftemateriale og skriftlige kilder

v. Anna-Margrethe Jonsson, Folkedans Danmark og dragtinstruktør

Oplægget tager udgangspunkt i mine erfaringer med og analyser af landbefolkningens tøj 1750-1860. Jeg har arbejdet med området siden 1976 og har undervist i 'Folkedans Danmark' fra 1982. På uddannelsen undervises eleverne bl.a. i almen dragtlære, virkning af bånd, syning af uldne knaphuller, sløjfer, kvindetrøjer, mandstrøje/kofte, tællesyning, genstandsanalyse, syning af særke, skjorter, og skødefrakker, syning af kasketter og 5-foldede huer fra Nordsjælland/Hedebo-egnen og meget andet. I oplægget kommer jeg også ind på mit arbejde med rekonstruktion af dragter, som bl.a. er baseret på min private samling af ca. 400 beklædningsstykker.

11.30 - 11.50: Kampen om den høje hat

v. Karen Woer, Den gamle By

Med udgangspunkt i Hattemagerudstillingen i Den Gamle By, fortælles der om filthatteproduktion og om hattemagerfaget i midten af 1800tallet, hvor hattemagerfaget var truet af både industrialiseringen og tidens hattemode. Især den høje hat, som ikke nødvendigvis skulle bygges op over en filthat, men kunne have et underlag bestående af stivet sammenlimet lærred eller pap, truede hattemagerfaget. I det Silkehattemagerne, som de kaldtes, ikke behøvede en uddannelse som hattemagere for at producere de høje hatte, udgjorde de en trussel mod faget. Samtidig kæmpede laugsvæsenet en håbløs kamp for deres privilegier, som de endegyldigt tabte ved indførelsen af Loven om næringsfrihed i 1857.

12.00 – 13.00: FROKOST

13.00 – 13.20: Hvis du viser dig i det tøj her, bliver du slået ihjel! Om uniformer og uniformitet

v. Helle Leilund, Ph.d. Europæisk Etnologi

Det er en del af mange mænds hverdag at skulle arbejde mens de er ikklædt noget tøj, som de ikke selv har valgt. De arbejder nemlig iført en uniform, som andre ikke alene har udtænkt snit, materialer, farver mv på, men også føjet sammen til en beklædningsmæssig helhed.

Dette oplæg vil diskutere om og hvordan der kan siges at være principielle forskelle på en egentlig uniform og visse mænds ret uniforme beklædning (fx jakkesættet). Dernæst vil jeg på baggrund af feltarbejde vise, hvordan man i praksis er en 'korrekt' klædt mandlig medarbejder i uniform i forskellige kontekster med ret forskellige uniformspraksisser, nemlig i DSB, Post Danmark og på Gentofte Hospital. Jeg vil komme ind på

de forestillinger og forventninger, der er indskrevet i det ensartede arbejdstøj, fx om køn, krop, faglighed og professionalitet. Endeligt adresseres det hvordan 'den gode uniform' forstås og praktiseres forskelligt af hhv. virksomhedens ledelse, af uniformsdesigneren og af den enkelte uniformsbruger.

13.30 – 14.30: Den individuelle herregarderobes sammensætning

v. Else Skjold, lektor Kunstakademiets Designskole

Den beklædning vi har på er altid et udtryk for samspillet mellem individuel smag og selvopfattelse, og forskellige tøjkulturelle referencer vi trækker på – oftest uden selv at være klar over det.

For (danske) mænds vedkommende er der flere tøjkulturelle referencer der er i spil, når de i deres dagligdag sammensætter deres beklædning. Her spiller vores samfunds generelle forståelse af eksempelvis maskulinitet, alder og autoritet en stor rolle. Ligesom det spiller en meget stor rolle, at fast dress-code tilhørende forskellige professionelle sammenhænge reelt er radikalt udvandet i dag, til forskel fra tidligere.

Oplægget vil komme ind på nogle af de store skift der er sket særligt i nyere tid, som har gjort at det i høj grad er op til den enkelte mand at definere hvad eksempelvis formel påklædning er, samt hvad der er passende påklædning til en lang række anledninger. Som baggrund for denne udvikling vil der blive trukket nogle vigtige, historiske rids, som går tilbage til herretøjsreferencer fra særligt det 19. og 20. århundrede, der stadig har stor betydning i dag.

Der vil blive vist udvalgte eksempler fra blandt andet Else Skjolds egen ph.d.-afhandling fra 2014 omhandlende mænd og garderober.

14.30 – 15.00: Opsamling på mødet

15.00: Mødet slutter